

❖ شرح بیماری

به طور طبیعی همه انسان‌ها، مقداری مایع مغزی-نخاعی در اطراف مغز و نخاع خود دارند، به افزایش غیرطبیعی مایع مغزی-نخاعی در بطن‌های مغز هیدروسفالی گفته می‌شود. اگر گردش این مایع به عللی دچار وقفه شود یا بیشتر از مقدار نیاز تولید شود، تجمع بیش از اندازه آن موجب افزایش فشار درون مغز می‌شود. در نتیجه استخوان‌های جمجمه برای سازگاری به اطراف کشیده می‌شوند و سر از حد طبیعی بزرگ‌تر می‌شود. در این شرایط بافت مغزی نیز نازک‌تر می‌شود و فشار زیاد، به آن آسیب می‌رساند.

❖ علائم

علائم بستگی به سن شروع و شدت عدم تعادل بین تولید و جذب مایع مغزی-نخاعی دارد. اگر کودک هنگام تولد به بیماری مبتلا شده باشد، سر به شکل غیرطبیعی بزرگ است و یا اینکه هنگام تولد اندازه سر نوزاد طبیعی است، اما در ماه‌های

بعد به سرعت رشد می‌کند علائمی که در نوزادان دیده می‌شود عبارتند از:

- ✓ بزرگی جمجمه
- ✓ نازکی استخوان جمجمه و ملاج‌های بزرگ و برآمده
- ✓ ناتوانی در تکان دادن سر
- ✓ عدم رشد عضلات گردن
- ✓ اختلال دید و لوچی
- ✓ انحراف مردمک‌ها به طرف پایین و خارج
- ✓ پوست سر شفاف و سیاهرگ‌های برجسته
- ✓ گرفتگی اندام‌های تحتانی
- ✓ تحریک پذیری
- ✓ گریه متغیر
- ✓ استفراغ و مک زدن سخت، بی‌اشتهایی و لاغری
- ✓ وزن تنه و پاها کمتر از وزن سر
- ✓ تشنج

علائمی که در کودکان بزرگ‌تر و بزرگسالان مشاهده

می‌شود عبارتند از:

- ✓ سردرد

✓ تهوع و استفراغ جهشی

✓ ورم اعصاب ته چشم و دوبینی یا تاری دید

✓ اختلال تعادل و اختلال در راه رفتن

✓ بی‌اختیاری ادرار

✓ خستگی شدید

✓ تحریک‌پذیری و یا حتی تغییر شخصیت یا از

دست رفتن حافظه و همچنین زوال عقل

❖ علل شایع

به طور کلی هیدروسفالی به دو علت ایجاد می‌شود:

- ✓ افزایش ترشح مایع مغزی-نخاعی
 - ✓ انسداد در مسیر طبیعی حرکت مایع مغزی-نخاعی یا ایجاد مشکل در محل جذب این مایع
- شایع‌ترین علت هیدروسفالی، علت مادرزادی است. در اثر عفونت‌های داخل رحم و بیماری‌های ژنتیکی ایجاد می‌شود. این بیماری‌ها بر رشد مغز و نخاع اثر می‌گذارند و سبب اختلال در عملکرد طبیعی آن‌ها می‌شوند. علل دیگری که بعد از تولد کودک منجر به هیدروسفالی می‌شود عبارتند از:
- ✓ ضربات وارده به سر و صورت و سیستم عصبی

راهنمای بیمار

هیدروسفالی

- ✓ خونریزی مغزی
- ✓ تومور و کیست‌ها در مغز
- ✓ عفونت‌هایی مانند مننژیت و عفونتهای رحمی

❖ عوارض احتمالی

- ✓ خشکی اندام‌ها و بی‌حرکتی
- ✓ اختلال در رشد بدن
- ✓ عقب ماندگی ذهنی
- ✓ عدم تکلم
- ✓ عوارض مربوط به بیهوشی و عمل جراحی
- ✓ عوارض مربوط به شنت مانند عفونت و تورم، قرمزی

❖ درمان

در موارد خفیف بیماری، ترکیبات دارویی که موجب کاهش مایع مغزی - نخاعی می‌شوند، تجویز می‌گردد

✓ درمان توانبخشی: بسیاری از کودکانی که بیماری آنها به موقع تشخیص داده شده و درمان شده‌اند، با اقدامات بازپروری، فیزیوتراپی، گفتاردرمانی و کاردرمانی توانسته‌اند زندگی عادی و طبیعی داشته باشند.

✓ در موارد پیشرفته، درمان اصلی جراحی است و قرار دادن شانت در جمجمه

❖ علایم هشدار

❖ در چه شرایطی به پزشک مراجعه نمایید؟

- ✓ تورم و قرمزی
- ✓ حساسیت در سر شنت
- ✓ اختلال در جریان مایع
- ✓ اشکال در تغذیه
- ✓ استفراغ
- ✓ تغییر رفتار و یا منگی
- ✓ لوچی

❖ توجه

چنانچه در اثر حادثه‌ای مانند تصادف «شنت» از کار افتاد و علائمی مانند: تحریک پذیری و استفراغ‌های مکرر، اختلال در هوشیاری و بینایی ایجاد شد، باید بیمار را به سرعت به مرکز درمانی منتقل کرد.

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز

بیمارستان شهید چمران

شناسنامه ی بروشور آموزشی	
عنوان	هیدروسفالی کد: pm-06-16-A
تهیه کننده	زهرا فولاد کارشناس ارشد پرستاری
تایید کننده	کارگروه آموزش به بیمار
سال تهیه : ۱۴۰۱	بازبینی : ۱۴۰۵
منابع:	۱) برونر و سودارث - پرستاری داخلی جراحی ۲۰۲۲
پزشک تایید کننده:	دکتر سیدعلی هاشمی
ناظر کیفی:	دکتر سیدعباس رخشا

